

5. *Долаємо освітні втрати: поради для вчителів української мови та літератури*. Режим доступу: URL: <https://nus.org.ua/articles/dolayemo-osvitni-vtraty-porady-dlya-vchyteliv-ukrayinskoyi-movy-ta-literatury/>.

6. *Дослідження якості організації освітнього процесу в умовах війни*. Режим доступу: URL: <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/yakist-3.pdf>.

7. *Класи надолуження: як повернути дітей до навчання після тривалої перерви*. Режим доступу: URL: <https://inlviv.in.ua/suspilstvo/klasy-nadoluzhennya-yak-povernuty-ditej-do-navchannya-pislya-tryvaloyi-perervy>.

8. Локшина, О. *Освіта в реаліях війни: орієнтири міжнародної спільноти: оглядове видання*. Київ : Пед. Думка. 2022. Режим доступу: URL: <https://undip.org.ua/library/osvitav-realiakh-viyny-orientyry-mizhnarodnoi-pilnoty/>.

9. *Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання: аналітичний матеріал від фахівців УЦОЯО*. Режим доступу: URL: <https://testportal.gov.ua/navchalni-vtraty-sutnist-rychyny-naslidky-ta-shlyahy-osvity/>

Шкабара Ольга

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
науковий керівник: Глазунова Т. В., к. пед. наук, доцент*

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УСНОМУ МОВЛЕННІ СТАРШОКЛАСНИКІВ В ОПОРІ НА ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ

У сучасній педагогічній парадигмі велике значення надається готовності школярів до ефективної діяльності у швидкозмінному соціокультурному середовищі, реалізації власної ініціативи, здатності самостійно ухвалювати та реалізовувати рішення. Забезпечення цих принципів відбувається за допомогою впровадження адаптивної педагогічної системи та створення оптимальних умов для глибокого, всебічного розвитку особистості учня та його самореалізації.

У Концепції Нової української школи [4] зазначено, що окрім загального рівня набутих знань та навичок, пріоритетними стали «здатність логічно обґрунтовувати позицію, виявляти ініціативу, уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення, уміння конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект, здатність співпрацювати в команді тощо» [1; 7].

У педагогічному контексті емоційна складова навчання нерідко залишалася недооціненою, проте сучасна освітня модель акцентує увагу на врахуванні емоційно-психологічного аспекту у виборі освітніх стратегій навчальними закладами. Це дає підставу для оптимістичних прогнозів щодо орієнтації української освіти на різнобічний підхід до організації навчальної діяльності з урахуванням емоційно-психологічних аспектів. Прогресивні ініціативи Міністерства освіти і науки України слугують підтвердженням цієї тенденції, зокрема, у жовтні 2019 р. за допомогою консультаційної підтримки

від одного з авторитетних теоретиків у сфері емоційного інтелекту, Д. Гоулмана, був започаткований пілотний проект із розвитку м'яких навичок СЕЕН (SEELearning): соціально-емоційного та етичного навчання [2].

Важливість формування в учнів не лише усвідомлення власних емоцій, але й розвитку навичок їх конструктивного управління, встановлення успішних міжособистісних відносин на основі емоційного інтелекту, а також мотивації досягнень, саморегуляції та рефлексії є невід'ємною для повноцінного розвитку емоційної сфери особистості учнів та ефективного формування їх мовної комунікативної компетентності. Розвиток останньої є пріоритетною метою навчання англійської мови, відображеною у Державних стандартах [3] початкової, базової та повної загальної середньої освіти та зумовленою відповідними навчальними програмами [5; 6].

Однією із суттєвих передумов, що негативно впливає на ефективність навчання англійської мови, є недостатня увага педагогів до формування емоційного інтелекту учнів в навчальних закладах. Афективний фільтр, що виникає за наявності комунікативної тривожності, боязні невдач та негативної оцінки, почуття сорому, відсутності мотивації та зацікавленості, можуть значно ускладнювати навчальний процес. Проте більшість вчителів недооцінюють важливість емоційного інтелекту при формуванні англомовної компетентності в усному мовленні старшокласників. Важливим також є той факт, що, в свою чергу, емоційний стан педагога може також суттєво впливати на навчальний процес. Таким чином, варто, щоб вони також працювали над розвитком своєї емоційної компетентності.

Крім того, необхідно зазначити, що обмежений доступ навчальних закладів до програм розвитку емоційного інтелекту для старшокласників та вчителів і їх недостатня кількість створюють труднощі у впровадженні необхідних ініціатив. Тому для створення практичного фундаменту для розвитку емоційного інтелекту учнів старшої школи, важливою вважається розробка комплексу вправ для формування компетентності в усному мовленні з опорою на емоційний інтелект [6; 9].

Проблема значущості розвитку емоційного інтелекту у контексті вивчення мови останнім часом привертала увагу науковців, що належать до сфери як психології, так і освіти. Цю проблематику активно досліджують вчені різних галузей як в Україні, так і в усьому світі. Термін «емоційний інтелект» був вперше вжитий Уейном Пейном у 1986 році в рамках його докторської дисертації. Його робота стала основою для подальших досліджень у цій галузі та відкрила нову область для вивчення. Пітер Саловей та Джон Д. Мейер, продовжуючи дослідження Пейна, знову використали термін «емоційний інтелект» у 1990 році. Однак справжнім проривом для концепції емоційного інтелекту у суспільстві та його глобального впровадження стала публікація Даніела Гоулмана «Емоційний інтелект. Чому він може означати більше, ніж IQ». Нині можна вважати, що емоційний інтелект набув важливого значення практично в усіх куточках світу. Він викликав інтерес багатьох вчених та дослідників, які створили низку наукових статей, книг, газетних публікацій, наукових експериментів тощо. У вітчизняній психології найбільш відомими в

цій галузі є Н. Коврига, Е. Носенко, Г. Березюк, О. Філатова, а також С. Дерев'янка, М. Шпак, О. Лящ, І. Матійків та ін. [1, с. 8].

Отже, можна зробити висновок, що сучасна педагогічна парадигма наголошує на важливості готовності учнів до активної участі у змінному соціокультурному середовищі та розвитку їхньої ініціативи. Для досягнення цих цілей, важливо персоналізувати процес навчання відповідно до їхніх потреб та створити сприятливі умови для глибокого розвитку особистості учня та його самореалізації. Концепція Нової української школи визначає пріоритетність формування учнів навичок логічного мислення, ініціативності, вміння вирішувати проблеми та приймати рішення, ефективного управління емоціями та розвитку соціального емоційного інтелекту.

Водночас, попри визнання важливості формування емоційного інтелекту в учнів та вчителів, практичне розв'язання цієї проблеми залишається невирішеним. Існують виклики, пов'язані з недостатнім впровадженням програм розвитку емоційного інтелекту та обмеженим доступом до них у навчальних закладах. Практично недослідженою залишається стратегія формування емоційного інтелекту на уроках англійської мови в старшій школі.

Це вказує на необхідність подальших наукових досліджень та розробки педагогічних стратегій, спрямованих на ефективний розвиток емоційного інтелекту учнів, що є суттєвим для повноцінної освіти та соціально-психологічного розвитку молодого покоління.

Список використаної літератури

1. Гуменюк, І. Розвиток емоційного інтелекту учнів на уроках англійської мови як чинник їх адаптації до сучасних умов життя. Адаптивне управління: теорія і практика. *Педагогіка*. 2019. Вип. 7. Режим доступу: URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe (дата звернення: 06.10.2023).

2. Марковська, М. *Що таке програма соціально-емоційного та етичного навчання і як вона працює*. Нова українська школа. Режим доступу: URL: <https://nus.org.ua/articles/shho-take-programa-sotsialno-emotsijnogo-ta-etychnogo-navchannya-i-yak-vona-pratsyuje/> (дата звернення: 06.10.2023).

3. Міністерство освіти і науки України – *Державні стандарти*. Режим доступу: URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti> (дата звернення: 06.10.2023).

4. Міністерство освіти і науки України – Нова українська школа. Режим доступу: URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 06.10.2023).

5. Могіляста, С. До питання розвитку емоційного інтелекту старшокласників психолого-педагогічними засобами. *Psychological Prospects Journal*. 2020. Вип. 36. С. 174-188.

6. Могіляста, С. Програма розвитку емоційного інтелекту старшокласника психолого-педагогічними засобами. *Актуальні проблеми психології*. 2020. Т. 1(56). С. 104-112. Режим доступу: URL: <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v1/i56/18.pdf> (дата звернення: 06.10.2023).

7. Нова українська школа концептуальні засади реформування середньої школи. Режим доступу: URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalnanova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

8. Gonzalez, M. A., Peña, P. L., Arboleda G. I. *Emotional Intelligence: Origins and Theories*. CORE. Retrieved from: URL: https://core.ac.uk/display/235850833?utm_source=pdf&utm_medium=banner&utm_campaign=pdf-decoration-v1 (дата звернення: 06.10.2023).

9. Meilleur, C. The importance of emotions in learning – Knowledge One. KnowledgeOne. Retrieved from: URL: <https://knowledgeone.ca/in-depth-analysis-the-importance-of-emotions-in-learning/> (дата звернення: 06.10.2023).

Шостак Єлизавета

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
науковий керівник: Вишивана Н. В., к. філол. наук, доцент*

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК УМІНЬ І НАВИЧОК ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Наразі в українських школах визнають необхідність та важливість формування комунікативної компетентності на уроках іноземних мов. Адже всі люди, що вивчають іноземну мову, вивчають її для спілкування з іншими людьми. Комуś доводиться спілкуватися з іноземцями на роботі, комуś у повсякденному житті, а комуś під час подорожей. Але в будь-якому випадку глобальною ціллю вивчення іноземної мови є спілкування. Важливим складником комунікації є діалогічне мовлення. Діалогічне мовлення – це процес взаємодії двох учасників спілкування. Діалогічне мовлення на уроках іноземної мови (в нашому випадку німецької) є доволі нелегким аспектом, особливо для початківців, адже діалог має свої особливості, такі як: ситуативність, спонтанність, вмотивованість, емоційна забарвленість, двосторонній характер. Якщо деякі з цих аспектів є зрозумілими, то інші слід розглянути глибше.

Вмотивованість. Ця особливість означає, що діалог ведеться через бажання учасників спілкування щось сказати, висловити свою думку. Ця особливість вимагає хорошого мікроклімату та доброзичливої атмосфери, адже учні, які тільки починають вивчати німецьку мову, можуть відчувати перманентну напругу. В такому разі вчитель повинен вміти створити психологічну безпеку.

Ситуативність. Це означає, що діалог ведеться у певній ситуації і його можна зрозуміти лише з огляду на ситуацію. Це можуть бути нинішні обставини, або щось, що відбулось у минулому, але співрозмовники знають цю подію. Якщо розглядати дану особливість стосовно уроку іноземної мови, то тут доцільно обирати такі ситуації, які мотивують до спілкування, тобто